

Hovorna.

(Vysvětlení vrch. řediteli Preissovi.) Na schůzi Ústředního svazu průmyslníků mluvil 19. května vrchní ředitel dr. Preiss a řekl podle L. N. mezi jiným toto: „Ve financích státu se zobrazí onen důsledek, který se zrcadlí i v našem hospodářství: žili jsme nad poměry a při tom opominuli jsme tvořit si mobilní zálohy i v pokladně státní pro budoucnost, zanedbali jsme administrativně včasné vybírání daní a neřešili jsme ve vhodné chvíli otázku železnic, která nyní zle na nás doléhá, o státních podnicích ani nemluvě.“ Ředitel Preiss mluví zjevně o finanční správě, která předcházela této světové krizi; protože jsem zodpověden z finanční správy let 1926—1930 (vyjma rok 1929), kdy hned po mém odchodu byly přes mé varování uvolněny devisy a nachvat stálým výborem před mým opětným příchodem 1929 uzákoněna zlatá měna, týká se to mne a jsem nucen dáti vrch. řediteli Preissovi některá vysvětlení.

V tom jsou čtyři výtky, jež zodpovíme po sobě. 1. „Žili jsme nad poměry.“ To vypadá tak, jako když nyní snižujeme výdaje, že se poměrům přizpůsobujeme. To ovšem není pravda. Když klesnou ceny o 20% a když se podle toho příjmy a výdaje státu sniží o 20%, žijeme snad podle svých poměrů? Žijeme zrovna tak jako předtím. Nedovedeme-li však snížit státní výdaje (i daně) v poměru, jak klesly ceny, výnosy a důchody, pak žije stát přes všechny úspory více nad své poměry, nežli žil dříve. Žil náš stát nad své poměry? Měřitko můžeme hledati ve srovnání s jinými státy, mimo to v míře výdajů nebo daňového útisku a v pořádku finančním v celku.

Ve všech těchto směrech sneseme srovnání s cizinou se ctí, ačkoli byl náš stát handikapován katastrofální politikou měnové deflace z roku 1922, která je reprezentována ve výdajích státních asi desetinou; vůči tomuto „nad poměry“ vydávanému penziz mizí úplně neehospodárnost staveb a jiné „luxusy“ státního hospodářství. Právě pro toto deflační zatížení nemohl stát po r. 1922 přizpůsobiti výdaje zhodnocené měně. Proto nebylo ani možno snížení v tom poměru veřejných břemen. Břemena se stala tak deflací poměrně mnohem tíživějšími. Proto jsme hledali ve stabilisaci výdajů po řadu let východisko, aby se tak stalo veřejné břemeno za vzrůstajících pramenů hospodářských méně tíživým. To se také dělo. Provedli jsme s velkými obětmi berní reformu, uzákonili refundaci daně uhelné, obrátové, dopravní pro export, zřekli se velké části roční daně dopravní pro železnice atd. Toto snížení daňového příjmu pro státní pokladnu činilo ročně přes miliardu. Stěsnali jsme hospodářství samosprávy do určitého rámce přírůžek, aby nežila „nad poměry“. Leč i když nebyla tato politika (rozpočtená na deset let) skončena, neničila přece daňová soustava výroby, jak je patrné z toho, že jsme měli 1926—1928 velký hospodářský rozmach, že i nyní za těžké krise souhlasil průmysl se zvýšením obrátové daně a že ředitel Preiss současně vytyká, ne že jsme nesnižovali daní, nýbrž že jsme nedělali mobilních rezerv. Při tom jsme měli finanční pořádek, jaký nám mnohé státy záviděly. Nebýt deflace, byli bychom byli v pořádku už před desíti lety, protože účetní výsledky za rok 1921 svědčí o tom, že bylo hospodářství státu (včetně investic!) aktivní. Tuto aktivitu jsme rozvrátili měnovou deflací z roku 1922 a dosáhli finanční rovnováhy až zase v roce 1926. Rozsah státních výdajů nebyl tedy příčinou ani ny-

nější krise hospodářské, ani nynější krise finanční a snižování státních výdajů dnes neznámená, jak úvodem řečeno, snižování, abychom nežili „nad poměry“.

2. „Opominuli jsme si tvořit mobilní zálohy.“ Vložili jsme v bodě prvním, že nebylo po deflaci z roku 1922 možno snížit výdaje státu úměrně ke zhodnocené měně, takže břemeno státní se stalo tíživější. Kdyby bylo bývalo možno snížit výdaje státu (rozmnoužené téměř o roční miliardu deflačních útrat), byli bychom musili především ještě dále snížit břemeno daňová (také poplatky, tarify atd.), nežli se stalo. Přebytků, dosažených při ustálení výdajů, bylo použito trojím způsobem. Byly především snižovány daně, jak bylo položeno; byly splaceny státní dluhy a byla konečně tvořena i reserva. Mohlo by se uvažovati o tom, měly-li se splatiti dluhy, jichž v řečeném období bylo zapláceno na pět miliard, či měla-li se z těchto pěti miliard na příklad polovice uložit jako mobilní záloha. Neměli jsme valně vybrané. Koncem roku 1925 činil přechodný dluh 5627 milionů Kč; vzrostl totiž od deflace do konce roku 1925 o čtyři miliardy. Kurs šestiprocentních státních dluhopisů stál na 80. Státní úvěr byl podlomen a v roce 1925 si půjčoval stát peníze v Americe téměř za 10%. Z této kalamity nebylo možno se dostat jinak ven nežli zmenšením a proplácením zejména přechodného dluhu. Jakého úspěchu bylo v tomto směru dosaženo, jest známo a vrch ředitel Preiss by našel podrobnější data v mém spise „Tři roky finanční politiky“, Praha 1929. Nezbylo tedy mnoho na dělání rezerv. Leč i o to jsme se pokusili ve formě konsolidačního fondu, kterého však bylo použito zase většinou na splacení dluhů. Nebylo-li možno dělat velkých rezerv vůbec, tedy ani velkých rezerv mobilních. Tak stojíme před otázkou, mohla-li finanční správa dále snižovat výdaje a při nesnížených příjmech dělat z úspor rezervy, a směla-li používat přebytků k dělání rezerv a nikoli ke snižování daní a dluhů. Že nebylo lze dále snížit výdajů, ačkoli se tím zhodnotilo břemeno státní, bylo vyloženo; že bylo nutno úspor a přebytků použít ke splacení dluhů a snížení daní, bylo také vyloženo. Přes to měl rozpočet v opatrném rozpočtování vnitřní rezervy, pro kterou při deflačním snižování příjmů v nynější krizi se hned nedostavila krise finanční, jak by tomu bylo, kdyby byl býval rozpočet napjat. Říci, že se mělo udělati více, je vždy snadné.

3. „Zanedbali jsme administrativně včasné vybírání daní.“ Převzal jsem roku 1926 osm milionů nevyřízených aktů daňových a stáli jsme před reformou daňovou. Katastrofa administrace z konce roku 1925 nebyla vinou mého předchůdce, byla zaviněna naší měnovou politikou, která byla včetně dávky z majetku zařizována na deflaci. Dávka z majetku zatarasila práci finanční správy na léta, a to právě v době, kdy při nejnižším kursu naší měny byly ceny, výnosy a důchody nejvyšší, proto i daně nejvyšší. V té době soupisy a příprava dávky z majetku zabrzdila finanční správu a v roce 1922 se měna zhodnocuje z 5 centimů roku 1920 na 15 centimů, a ceny, výnosy i důchody se hrouťi za ohromné krise. Málokdo jest způsobilý platiti vysoké daně z doby pěticentimové měny korunou zhodnocenou na 15 centimů. Můj předchůdce byl nucen uzákoniti možnost úlev daní přímých i dávky z majetku, a tak bylo nutno zjišťovati povinnost daňovou původní a pak slevu, tedy dvakráte. Úředníci dělali, co mohli, ale i poplatníci byli vyčerpáni hroznou krizí z roku 1922. Svaz průmyslníků, tuším, tenkrát nenaléhal na urychlené vybírání daní. Že finanční správa se tenkrát nezhroutila, že dovedla ohromný úkol deprurace provésti před berní reformou a že nyní se administrace krok za krokem lepší, byl rekordní výkon, který svědčí o tom, že byla finanční správa ve svém jádru zdráva a že

úředníci konali divy. Bylo by dobře, kdybychom byli mohli vybrati daně včas, ale vinití administraci proto není možné a spravedlivé.

4. Vrchní ředitel Preiss vini patrně finanční správu také z toho, že nevyřešila problém železnic a státních podniků; mluví o tom při financích. K tomu poznamenává, že není vše v kompetenci a moci ministra financí, že finanční správa mnoho usilovala o stabilitu hospodářství v železnicích a že dnešní krize železnic nemá snad svůj hlavní kořen v nějaké desorganizaci železnic (nepopírám mnoho nedostatků, které spočívají v tom, že se brání železnicím, aby byly plně obchodním podnikem), nýbrž v ohromné světové hospodářské krizi, jak je viděti na železnicích celého světa.

V Brně, 20. května 1932.

Dr. Engliš.

(Zasedání Institutu pro veřejné právo r. 1932.) Zahájeno bylo 7. dubna na právnické fakultě v Paříži a účastnili se ho následující členové: H. Berthélemy, Joseph Barthélemy, Jéze, Teissier, Laferrrière, Politis, Fleiner, Duez, Bonnard, Georges Scelle, Gascon y Marin, Laski, Kelsen, Werner, Andersen, Stainov, Gronski, Mirkine-Guetzévitch, a jiní. Do ředitelské rady pro léta 1932/1933 byli zvoleni: jako předseda Politis a jakožto členové: Barthélemy (Francie), Fleiner (Švýcarsko), Garner (Spojené státy), Jéze (Francie), Lawrence-Lowell (Spojené státy), Thoma (Německo), — generální sekretář: Mirkine-Guetzévitch, — pokladník: Rolland.

Shromáždění jednalo o nejbližší publikaci Institutu, t. j. o „Knihovně Mezinárodního institutu veřejného práva“, která bude obsahovati několik svazků a zabývatí se teorií moderního práva veřejného. Předloženy dva svazky Meziparlamentární ročenky 1931/32. Po úvodním proslovu nového předsedy přikročeno k projednávání jednotlivých sjezdových prací, a to: „Les recours juridictionnels des Administrés“ (Bonnard), „Le système argentin de l'intervention fédérale dans les provinces“ (Bielsa), „Le Rôle des Commissions parlementaires“ (Gascon y Marin), „Le gouvernement international“ (Scelle).

Pro příští zasedání navrženo jednati o otázce volného uvážení komisi parlamentárních, vlády parlamentární a hlasování lidu. Další témata a zpravodajové určení budou ředitelskou radou. F. W.

(O výklad zákona 183/1928.) Společnost s r. o. byla na základě § 61 zák. 58/1906 úplným obchodníkem, neboť se na tuto formu podnikání vztahovaly v každém případě předpisy obch. zák. o firmách, knihách a průkuře. Vládnoucí názor hájí toto stanovisko i nyní po zákonu 183/1928, neboť prý se na věci ničeho nezměnilo. Zastupoval jsem v minulém ročníku tohoto časopisu na str. 203 názor opačný. Poněvadž však v letošním ročníku (na str. 135 pro země historické a na str. 136 pro právo slovenské) hlásí se Vážný opět k názoru dotud hájenému, myslím, že je povinností, abych své opačné mínění zdůvodnil.

Úprava rozsahu pojmu t. zv. úplných obchodníků vyznačuje se v zákoně 183/1928 oproti předešlým úpravám tím, že osvojila si jinou díky. Dotud byl vždy novelisován § 7 uvoz. zák. k obch. zák., takže se sice měnilo postupem doby jeho znění, avšak zařazení v systému zůstávalo nezměněno. Nenastalo tudíž nikdy pochyby o poměru § 7 uvoz. zák. k § 61 zák. 58/1906.

Naproti tomu zvolil zákon 183/1928 jiný postup. Nezrušil sice verbis expressis § 7 uvoz. zák. k zákoníku obč. (ruší výslovně pouze jeho znění podle zák. 260/1921), avšak upravil materií v § 7 obsaženou, určuje vyčerpávajícím způsobem, kdo jsou úplní obchodníci; děje se tak v § 1 stanovením zásadního pravidla a v § 2 a 4 přidáním singularit. Jako singularita nebyla přidána společnost s r. o. a nebylo výslovně ponecháno v platnosti ustanovení § 71 zákona o společnostech s r. o., takže jest je pokládati za zrušené.

Zákon 183/1928 upravil materií nejenom dosavadního § 7 uvoz. zák. k obch. zák., nýbrž i § 61 zákona 58/1906, jak plyne ze znění obou:

Zákon z r. 1906: „Ustanovení obchodního zákoníka vztahují se na společnosti s r. o. bez ohledu na výši výdělkové daně.“

Zákon z r. 1928 (lex posterior): „Ustanovení obchodního zákona m ů ž e bý ti už ito jen na obchodníky, u nichž jest... základem: výměry... ryzi výtěžek ve výši...“

Silnější formy pro derogaci mlčky učiněnou (§ 9 obč. z.) je si těžko představití. Výslovné derogace ovšem není. Není jí však ani ohledně § 7 uvoz. zák. k obch. zák. Zákon o společnostech s r. o. pak zasažen novým zákonem bezsporně jest, neboť dikce: „bez ohledu na výši výdělkové daně“ je dnes nesrozumitelná, když na výši výdělkové daně více nezáleží.

Zákonu 183/1928 předchází sice obvyklá citace stručného obsahu, avšak tato zřejmě nekryje celý obsah zákona (viz § 4) a nelze z ní tudíž a priori vůbec ničeho pro dané téma souditi.

Nelze najítí důvodu pro to, že § 61 zákona o společnostech s r. o. dnes nadále platí jako doplněk k zákonu č. 183/1928. Naopak myslím, že rozpaky při násilném výkladu tohoto zákona pramení v tom, že změna práva nebyla v daném případě „zákonodárcem“ chtěna. Alespoň motivy o ní mlčí. Leč právní výklad neznamená popularisaci důvodové zprávy k zákonu, nýbrž rozbor zákona samotného.

Jan P ř í b.